

Op zoek naar harmonie

Carla Van Leeuwen, *Because en andere gedichten*

door Wim Rutgers

In 1979 publiceerde Carla van Leeuwen (Caracas 1955 – Curaçao 1980), dochter van Boeli van Leeuwen en Dorothy Debrot, een dun bundeltje van vijftien gedichten onder de titel 'Because' maar in de nalatenschap bleken er nog een ongepubliceerde bundel, 'Interval' te zijn en een aantal losse gedichten. Deze gedichten werden 'bezorgd' door Klaas de Groot uitgegeven door uitgeverij In de Knipscheer. De extra gedichten vormen een mooie aanvulling en blijken uit een zelfde gemoedstoestand als de eerste geschreven te zijn. De tweetalige Nederlands- en Engelstalige bundel kent heel persoonlijke gedichten in de ik-vorm, een paar natuurbeschrijvingen en enkele op de samenleving betrekking hebbende voorbeelden.

In *Because en andere gedichten* blijkt Carla van Leeuwen op zoek te zijn naar harmonie, een harmonie in en met zichzelf en met de haar omringende wereld, gepersonifieerd in een voortdurend toegesproken persoon, met liefde als bescherming biedende troost als enig mogelijke uitkomst. Dit harmonie-zoeken is in haar poëzie veelomvattend tussen gevoel en verstand, emotie en rede, ideaal en werkelijkheid, fantasie en realiteit, kind en volwassene, strijd en rust, rust en berusting, toenadering en verwijdering in een persoonlijk leven, maar ook en vooral tussen de ik en een jij, een aangesproken individuele medemens en de samenleving als geheel, in een proces van geven en ontvangen.

Inhoud

De ik-gedichten die getuigen van persoonlijke en existentiële strijd zijn de sterkste van de bundel en in de meerderheid. Eenvoudige woorden en beelden tonen een worsteling waarbij op vragen geen antwoorden volgen, met huivering wekkende beginregels als 'Ik ben bang voor die uren' (18), 'soms word ik ziek van dit leven' (19), 'the darkest hour of night' (39) en 'wankel sta ik in de golven van volwassenheid' (46).

Tegenover deze gedichten rond persoonlijke problematiek tonen de natuurgedichten een heel romantische sfeer zoals in 'als de zon onder gaat

(32), 'het huis bij de tamarindeboom' (47), 'de dag vangt aan, gretig penseelt ze de wereld met zacht palet" (53). Maar ze zijn in de minderheid.

De gedichten die kritisch op de samenleving gericht zijn, blijken in literaire zin de minst geslaagde van de bundel, zoals 'ode' (16), 'introspection'(23), 'afschuw' (35), 'roddel' (37), liefde en seks, 'circle' (45) en 'woord' (56).

De harmonie wordt gezocht en verwoord in de gedichten waarin een 'jij' direct wordt aangesproken, gedichten die getuigen van het zoeken van harmonie in een duurzame relatie van liefde tussen verliefden. Maar ook is er sprake van reserve, zoals in 'if you only knew' (14), 'between you and you' (32), 'I look for you through the blinds of my eyes' (51), 'in de holte van je arm wil ik wonen' (59) en 'wieg me in je armen liefste, wieg me' (63)

In de bundel vormen de twee talen Nederlands en Engels een harmonieus geheel, zoals een directe woordelijke vertaling van 'I remember' (12) in het begin en het slotgedicht 'Ik herinner mij" (69), maar óf een gedicht in het Engels óf in het Nederlands geschreven is maakt geen inhoudelijk thematisch noch vormelijk stilistisch verschil. Met dien verstande dat ik in de Engelstalige gedichten de meest geslaagde vind.

Context

Zowel de oorspronkelijke bundel 'Because' (1979) als de aanvulling 'Interval' en de 'nagekomen gedichten' zijn ontstaan in de late jaren zeventig met hun overwegend korte versregels die uit niet meer dan enkele woorden bestaan. Het is een soort verticale poëzie in staccato-vorm met veel variërende herhaling. Een goed voorbeeld is 'in de holte van je arm' waarvan ik begin en einde citeer:

In de holte van je arm wil ik wonen In de holte van je arm wil ik zijn	In de holte van je arm wil ik wonen in de holte van je arm wil ik zijn
---	--

Een tweede voorbeeld is 'Realm' met herhalingen van het begin in het midden en aan het einde: '*Between you and you* lies a silence (...) *Between you and you* I sail (...) *Between you and you* we create an island of mutual understanding for *between you and me* is a sea of difference.' Let hierbij op de herhaling van 'between' en 'you and you' met de veelzeggende variatie aan het slot van het gedicht 'you and me' met een dubbele disharmonie als resultaat in de *you and you* zélf en in de relatie *you and me*.

Vrouwelijke stem

Vormelijk mogen de gedichten enige overeenkomst met de poëzie van de zeventiger jaren vertonen, inhoudelijk blijkt er groot verschil tussen het in die tijd overheersende maatschappijkritische engagement van de overwegend mannelijke dichters en de persoonlijke getuigenisgedichten in deze bundel. Daarin komt Carla van Leeuwen sterk overeen met twee andere Curaçaose dichters die evenwel wat ouder zijn, zoals Oda Blinder (1918-1969) in haar 'brieven van een curaçaose blinde' (1969) en in 'Verzamelde stilte' (1981) en Alette Beaujon (1933-2001) in 'Gedichten aan de baai en elders' (1957) en de verzamelbundel 'De schoonheid van blauw / The Beauty of Blue' (2009). Tegenover het overwegend mannelijke lawaai van het protest van die dagen stelden deze drie vrouwelijke dichters hun persoonlijke indringende bekentenislyriek. Carla van Leeuwen was van de drie de jongste en door haar vroege overlijden kon ze niet die rijpheid verwerven van de andere twee. Dat Klaas de Groot, die een uitvoerig nawoord schreef, er nu in geslaagd is deze aangevulde bundel te verzorgen is een daad van bevestiging van een talent dat te vroeg in de kiem gesmoord is. Met Oda Blinder, Alette Beaujon en Carla van Leeuwen beschikken we nu over het werk van een drietal vrouwelijke dichters die samen een unieke plaats in de Nederlandstalige poëzie van Curaçao innemen.

Carla Van Leeuwen: *Because en andere gedichten*. 2021

80 pagina's; Haarlem: In de Knipscheer www.indeknipscheer.com

Bron: *Antilliaans Dagblad*, 29 juli 2021